

2024-04-29 Nr. NV-1005

ĮSTATYMO PROJEKTAS Nr.: (TAP-24-198(3)) TAIS (24-2187(3))		PAŽYMA DĖL ELEKTROS ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. VIII-1881 16, 31, 39, 69, 73, 75 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 57-1 STRAIPSNIU ĮSTATYMO, ENERGETIKOS ĮSTATYMO NR. IX-884 2, 4, 6, 8, 19, 19-1, 22, 24-1 IR 36 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 24-2 STRAIPSNIU ĮSTATYMO IR GAMTINIŲ DUJŲ ĮSTATYMO NR. VIII-1973 9 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ		
		Rengėjas	Svarstyta	Siūloma
Įtraukta į artimiausią Seimo sesiją	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne	<i>Energetikos ministerija</i>	<i>Pasirenkama</i> ☒ TAP ☐ LRV pasitarimas ☐ LRV posėdis ☐ Nesvarstyta 2024-04-23	<i>Pasirenkama</i> ☐ Svarstyti TAP ☐ Svarstyti LRV pasitarime ☒ Svarstyti LRV posėdyje ☐ Gražinti tobulinti
Igyvendina Vyriausybės programą	<i>Pasirenkama</i> ☒ Taip ☐ Ne			

SPRENDŽIAMA PROBLEMA

Įstatymų projektais siekiama sudaryti sąlygas Lietuvoje vystyti išmanią ir darnią elektros energetikos sistemą, taip pat, siekiant užtikrinti vartotojų interesus, siūloma greičiau reaguoti į mažėjančias energijos kainas rinkose ir suteikti lankstesnes galimybes reguliuotojui atlikti kainų ir tarifų perskaičiavimą.

- 1) Paminėtina, kad, Lietuvoje nuo 2020 m. AB „Energinijų skirstymo operatorius“ (toliau – ESO) sukūrė ir išvystė duomenų mainų platformą (angl. Data Hub), kuri sudaro sąlygas elektros energijos rinkos dalyviams saugiai ir patogiai keistis duomenimis, kurie yra reikalingi elektros energijos rinkos dalyvių gaunamoms ir teikiamoms paslaugoms, tačiau norint, kad šia platforma galėtų naudotis ir kitų energetikos sektorių (pavyzdžiui, centralizuoto šilumos tiekimo, gamtinių dujų tiekimo) rinkos dalyviai ir vartotojai, reikalinga reglamentuoti centralizuotus energijos duomenų mainus per platformos sistemą teisės aktuose.
- 2) Kita sprendžiama problema susijusi su elektros energijos skirstomųjų tinklų, įrengtų valstybinės reikšmės kelių juostoje arba geležinkelio kelių ir jų įrenginių apsaugos zonose, perkėlimo ar rekonstravimo darbų sąnaudų apmokėjimo klausimų sprendimu. Dėl šiuo metu esamo teisinio reguliavimo tais atvejais, kai reikalinga rekonstruoti ar perkelti skirstomuosius tinklus, asmenims (pavyzdžiui, kai tiesiant naujus kelių ar geležinkelio kelių reikalinga iškelti skirstomuosius tinklus) jų vystomų infrastruktūros gerinimo projektų sąnaudos reikšmingai išauga, taigi dalis šių projektų toliau nebevystomi, visuomenė patiria žalą dėl prastos infrastruktūros. Įmonės, atsakingos už valstybinės reikšmės kelių ir geležinkelio kelių plėtrą, ne visuomet yra linkusios leisti ESO panaudoti kelių ir geležinkelio apsaugos zonas elektros skirstomųjų tinklų tiesimui, dėl ko nukenčia elektros energijos vartotojų interesai.
- 3) Taip pat, pagal šiuo metu galiojančias teisės aktų nuostatas, kainos ir tarifai buitiniams vartotojams gali būti nustatomi tik kas 6 kalendorinius mėnesius (tikiant suskystintas naftos dujas – ne dažniau nei kas 12 mėnesių), todėl siekiant greičiau reaguoti į mažėjančias energijos kainas rinkose, būtina suteikti lankstesnes galimybes Valstybinei energetikos reguliavimo tarybai (toliau – Taryba) atlikti kainų ir tarifų perskaičiavimą.
- 4) Taip pat buvo atsižvelgta į Tarybos pateiktus pasiūlymus dėl Energetikos įstatyme ir Elektros energetikos įstatyme įtvirtinto teisinio reglamentavimo, susijusio su Tarybos funkcijomis ir teisėmis bei reikalavimais asmenims, siekiantiems gauti leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimus gaminti elektros energiją, tobulinimo.

PROBLEMOS SPRENDIMO PRIEMONĖS

Įstatymų projektų pakeitimais siūloma:

- reglamentuoti centralizuotus energijos duomenų mainus per ESO duomenų platformos sistemą Lietuvos Respublikos teisės aktuose, taip formalizuojant platformos tikslą, valdymą ir naudojimo tvarką, užtikrinant nacionalinių energetikos sektoriaus strateginių dokumentų reikalavimų įgyvendinimą;
- nustatyti finansinio patikimumo sąlygas asmenims, siekiantiems gauti leidimus plėtoti elektros energijos gamybos pajėgumus ir leidimus gaminti elektros energiją;
- reglamentuoti elektros energijos skirstomųjų tinklų perkėlimo ar rekonstravimo išlaidų apmokėjimą, nustatant, kad tais atvejais, kai būtina rekonstruoti ar perkelti valstybinės reikšmės kelių juostoje arba geležinkelio kelių juostoje esančius skirstomuosius tinklus, jų iškėlimo išlaidos skirstomųjų tinklų operatoriui atlyginamos priklausomai nuo skirstomųjų tinklų įrengimo laikotarpio;

TEISĖS AKTO PROJEKTO DALYKINIO VERTINIMO PAŽYMOS FORMA

-perduoti Tarybai įgaliojimus nustatyti asmenų, turinčių teisę įrengti ir eksploatuoti energetikos įrenginius, atestavimo tvarką ir sąlygas, taip pat tvirtinti energetikos įrenginių avarijų ir sutrikimų tyrimo ir apskaitos nuostatus (šiuo metu šie įgaliojimai suteikti Energetikos ministerijai);

-įstatymo lygiu reglamentuoti Tarybos įgaliotų Tarybos administracijos valstybės tarnautojų teisę duoti privalomuosius nurodymus asmenims dėl energetikos veiklą, energetikos objektų, energetikos įrenginių ar vartotojų energetikos įrenginių eksploatavimą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų vykdymo. Taip pat įstatymo lygiu numatyti, kad Taryba ar Tarybos įgalioti administracijos valstybės tarnautojai atlieka ne tik energetikos įmonių reguliuojamos veiklos, tačiau ir energetikos objektų, energetikos įrenginių ir vartotojų energetikos įrenginių patikrinimus, bei suteikti atitinkamas teises, siekiant užtikrinti atliekamų patikrinimų efektyvumą;

-atsižvelgiant į Tarybos pateiktus pasiūlymus, tobulinti įstatymu nustatytą Tarybos posėdžių tvarkos teisinį reglamentavimą;

-įtvirtinti nuostatas, leidžiančias energetikos įmonėms, atsižvelgus į pokyčius energijos rinkose (kainų mažėjimą), nustatyti buitiniams vartotojams energijos produktų kainas ir tarifus dažniau nei kas 6 kalendorinius mėnesius (tikiant SND – dažniau nei kas 12 mėnesių), o energetikos įmonėms nepateikus Tarybai pasiūlymo perskaičiuoti energijos produktų kainas ir tarifus buitiniams vartotojams, suteikti Tarybai galimybę vienašališkai perskaičiuoti kainas ir tarifus buitiniams vartotojams;

-suteikti galimybę gamtinių dujų įmonėms (pvz., Klaipėdos suskystintų gamtinių dujų terminalo operatoriui), vykdančioms Lietuvos energetikos sistemai reikšmingus projektus ir valdančioms finansines rizikas, naudotis rinkoje prieinamomis finansinėmis apsidraudimo priemonėmis.

ĮGYVENDINIMO MECHANIZMAS

Įstatymų projektuose nustatytas aiškus įgyvendinimo mechanizmas, atitinkantis iškeltą problematiką ir projektų tikslus:

- Teisės aktuose įtvirtinus nuostatas, reglamentuojančias centralizuotos energijos duomenų platformos sukūrimą, veikimą, atsiras daugiau teisinio aiškumo, kiek tai susiję su energijos duomenų mainais elektros energetikos sektoriuje, taip pat aiškumo dėl platformos funkcijų ir tikslų rinkoje. Naudojant diegiamas skaitmenizavimo priemones ir jas taikant centralizuotai, prieigą prie duomenų įgytų kiti rinkos dalyviai ir suinteresuoti asmenys, kas sudarytų sąlygas kurti naujas, inovatyvias paslaugas ir produktus;
- Priėmus teisės aktų pakeitimus bus sukuriamą nauda buitiniams vartotojams, nes atsiras galimybė greičiau reaguoti į mažėjančias energijos produktų kainas rinkose ir tuo būdu nustatyti mažesnius energijos produktų kainas ir tarifus dažniau;
- Priėmus įstatymų siūlomą reglamentavimą, vyks spartesnis infrastruktūros gerinimas, greitesnis ir pigesnis valstybinės reikšmės kelių arba geležinkelio kelių ir jų įrenginių kapitalinis remontas, rekonstravimas ar plėtra, sudaromos sąlygos tolesniam minėtų projektų vystymui. Taip pat, perkėlus skirstomuosius tinklus, jų dalys bus pakeistos į naujesnes ir kokybiškesnes. Tai ne tik prisidės prie saugumo, bet ir pratęs skirstomųjų tinklų eksploatavimo laiką.

STEBĖSENA

-

SUINTERESUOTŲ ASMENŲ ĮTRAUKIMAS

Įstatymų projektai viešai derinti su visomis suinteresuotomis institucijomis ir verslo subjektais.

TEISĖS AKTO PROJEKTO DERINIMAS

Teikiami pagal Vyriausybės kanceliarijos Teisės grupės 2024 m. kovo 8 d. (antrinėje) išvadoje Nr. NV-560 pateiktas pastabas ir 2024 m. balandžio 23 d. tarpinstituciniame pasitarime išsakytus pasiūlymus patobulinti Įstatymų projektai. Taip pat Įstatymų projektai buvo derinti su visomis suinteresuotomis institucijomis.

KITI SVARBŪS ASPEKTAI

Siūlytina Įstatymų projektus svarstyti Vyriausybės posėdyje.

PAŽYMĄ PARENGĖ

Šarūnė Navickaitė-Dulaitienė

Ekonomikos politikos grupė, vyresnioji patarėja